

ANAYASA MAHKEMESİ KARARIAnayasa Mahkemesi Başkanlığından:**Esas Sayısı : 2017/22 (Siyasi Parti Mali Denetimi)****Karar Sayısı : 2019/23****Karar Tarihi: 16/10/2019****I. MALİ DENETİMİN KONUSU**

Hak ve Adalet Partisinin 2016 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 4/1/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle suç duyurusunda bulunulup bulunulmayacağı sorunu görüşülmüştür.

2. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde "*İller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesinhesaplar, merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanır ve birleştirilir.*" denilmiş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da "*Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir.*" denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünmesine rağmen Hak ve Adalet Partisinin teşkilatlandığı elli yedi ile ait 2016 yılı kesin hesabının gönderilmediği tespit edilmiştir.

4. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarına ait yerler partilerin kendilerine ait olabileceği gibi kiralık olarak da kullanılabilir. Şayet parti yetkililerine ait veya bunların kendilerinin kullandıkları yerlerde siyasi parti faaliyette bulunuyor ise bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek isabet eden tutarın partiye bağlı olarak kaydedilmesi gerekir.

5. Ayrıca partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarının hayatın olağan akışı gereği kira, su, elektrik, posta, telefon, kırtasiye, tutulacak defterlerin satın alınması vb. birtakım genel yönetim giderlerini de yapması gerekir.

6. 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinin birinci fıkrasında bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği, 70. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılacağı, 75. maddesinde Anayasa Mahkemesinin kesin hesaplara ilişkin denetim yapma yetkisi ve bu denetimin usulü 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de 75. madde gereğince yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis ve altmış milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre parti yetkililerinin genel yönetim giderlerini kendi imkânlarıyla karşılamaları mümkün değildir. Parti yetkililerinin bu şekilde yapmış oldukları gider bedellerini partiye bağış geliri olarak kaydetmek suretiyle parti tüzel kişiliği adına hesaplara dâhil etmesi gerekir.

7. Yönetim giderlerinin hesaplarda görülmemesi kayıt dışı gelir ve gider oluşturulduğunu göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. ve 70. maddelerine aykırı davranılmış olmaktadır.

8. Mahkemeye bilgilerin istenen şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider oluşturulması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olarak nitelendirildiğinden 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılmasını temin için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

9. Bu itibarla Hak ve Adalet Partisinin 2016 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Genel Merkeze ait kesin hesapların sunulması dolayısıyla işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir-gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren 30 gün süre verilmesine,

- Anayasa Mahkemesine bilgilerin istenen şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider yapılması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olarak nitelendirildiğinden Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

10. Hak ve Adalet Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2016 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığı tarafından hazırlanıp Raportör Burak FIRAT tarafından Heyete

sunulan esas inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Kanun'un ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

11. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerde Partinin 2016 yılı gelirlerinin 9.900 TL, giderler toplamının 8.444,35 TL olduğu anlaşılmaktadır.

12. Partinin 2016 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu; bu hâliyle 2016 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

13. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 9.900 TL olup bunun 3.900 TL'si üye yıllık aidat gelirlerinden, 6.000 TL'si ise bağış gelirlerinden oluşmaktadır.

14. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

15. Parti, il örgütlerinin gelirlerine ilişkin herhangi bir bildirimde bulunmamıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

16. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 8.444,35 TL olup bunun 2.100 TL'si kira giderlerinden, 1.517,52 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 1.128,40 TL'si kırtasiye ve büro giderlerinden, 800 TL'si seyahat giderlerinden, 271,80 TL'si taşıma giderlerinden, 1.551,09 TL'si bakım ve onarım giderlerin ve 1.075,54 TL'si haberleşme giderlerinden oluşmaktadır.

17. Partiye gönderilen yazıyla 2016 yılı yevmiye defterinde kayıtlı olan ve ayrıntısı aşağıdaki tabloda verilen toplam 2.141,15 TL tutarındaki harcamanın Parti amaçları ile ilgisinin açıklanması istenmiştir.

Yevmiye Tarihi	Yevmiye No	Açıklama	Tutar
4.4.2016	7	Çeşitli Giyim Alımları	1.401,15 TL
22.10.2016	26	Ceket, Pantolon ve Bluz Alımı	590,00 TL
22.10.2016	27	Ceket Alımı	150,00 TL
TOPLAM			2.141,15 TL

Parti göndermiş olduğu cevap yazısında, bahsi geçen harcamaların ihtiyaç sahibi öğrencilere, engellilere, fakirlere, kimsesizlere ve şehit ailelerine yönelik olduğunu; ilgili harcamalar hakkında ekte sunulan Merkez Karar Yürütme Kurulu kararlarının bulunduğunu ve bu harcamaların anılan kararlara, Parti kuruluş programına ve Parti Tüzüğü'ne uygun olarak yapıldığını belirtmiştir.

Siyasi partiler tarafından yapılan harcamaların 2820 sayılı Kanun'a aykırılığı iki durumda mümkündür.

Bunlardan ilki, yapılan harcamaların 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına uygun olmaması durumudur. Söz konusu maddenin birinci fıkrasında siyasi parti giderlerinin parti amaçlarına aykırı olamayacağı, ikinci fıkrasında ise yapılan bütün giderlerin parti tüzel kişiliği adına olacağı düzenlenmiştir. Dolayısıyla parti amaçlarına uygun olmayan ya da parti tüzel kişiliği dışında kişiler adına yapılan giderler 2820 sayılı Kanun'a aykırı hâle gelecektir.

İkinci aykırılık hâli ise yapılan giderlerin 2820 sayılı Kanun'un 76. maddesinin dördüncü fıkrasına göre belgelendirilmemesi hâlidir. Öyle ki yapılan harcama parti amaçlarına uygun olarak parti tüzel kişiliği adına gerçekleştirilse bile eğer belgelendirilemiyorsa anılan Kanun'a aykırılık taşıyacaktır.

Öte yandan Kanun'un 74. maddesinde, Anayasa Mahkemesince yapılacak denetimin siyasi partilerin amaçlarına ulaşmak için yapılmasında fayda görülen faaliyetleri daraltacak veya bu faaliyetlerin yerindeliliğini içerecek şekilde yapılamayacağı düzenlenmiştir.

Bu bağlamda Partinin göndermiş olduğu cevap yazısı sonrası Parti amaçlarına uygun olduğu kanaatine varılan ve belgelendirilen harcamalara ilişkin olarak denecek kalmamıştır.

18. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

19. Parti, il örgütlerinin giderlerine ilişkin herhangi bir bildirimde bulunmamıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

20. Partinin 2016 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Hak ve Adalet Partisinin 2016 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2016 yılı kesin hesabında gösterilen 9.900 TL gelir ve 8.444,35 TL giderin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna 16/10/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Engin YILDIRIM

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ